

Serguei Prokófiev i Carolina Codina

Autor: Bartomeu Mestre i Sureda

Data de publicació: 12-04-2013

Sabies que la dona del gran compositor rus Seguei Prokófiev va ser la catalana Carolina Codina? En Bartomeu Mestre ens ho explica en aquest article

Dia 30 de setembre de 2011, en el marc de la campanya ¡MADRID! (Plan Memoria), al portal del nº 4 del carrer Bárbara de Braganza de La Villa, es va inaugurar una placa per recordar el lloc on va néixer Carolina Codina Nemysskaia, primera esposa del músic Serguei Prokófiev. L'acte (1) pretenia espanyolitzar una dona que, al llarg d'una vida molt rica, intensa d'emocions i carregada de peripècies, va fer professió de catalanitat.

La història d'aquesta valenta dona és encoratjadora. La Rússia d'Stalin la condemnà a un camp de treball forçats. L'Espanya franquista dels Ruiz Gallardón li ha volgut segrestar la identitat. El primer no va aconseguir que deixàs de ser una dona lliure. Als postfranquistes d'ara, no els hi hem de consentir que, post mortem, li usurpin la seva consciència.

El naixement, els pares i la primera infantesa

Carolina Codina Nemysskaia va néixer a Madrid dia 20 d'octubre de 1907, on son pare i sa mare, cantants d'òpera, estaven de gira procedents de Catalunya. Li posaren el nom de l'àvia materna (Carolina Verlé) i, això no obstant, per a la petita, el referent clau seria la figura de l'àvia paterna (Isabel Llubera) fins al punt que, quan es va dedicar professionalment al cant, ho va fer amb el nom artístic de Lina Llubera, tal com figura identificada i reconeguda encara ara.

Son pare, Joan Codina i Llubera, havia nascut a Barcelona el 8 d'octubre de l'any 1866, fill de Joan (comerciant barceloní) i d'Isabel (mestressa de Badalona). Reputat com a tenor, havia actuat de ben jove com a solista a la

Catedral de Barcelona i, segons les cròniques, acudien d'arreu per escoltar el seu cant. Tot i que inicialment s'havia dedicat als negocis, atesa la insistència dels músics que l'escoltaren, va decidir dedicar-se a la música. Viatjà a Itàlia a perfeccionar la veu a la famosa escola de cant de l'Scala de Milà. Allà va coincidir amb Olga Nemysskaia, la qual també hi havia anat a estudiar cant. Era mig francesa (l'àvia era de Doubs a Alsàcia), però filla d'una russa i d'un polonès. En acabar els estudis, es casaren i començaren a fer concerts. El primer punt va ser Barcelona, on ell obtindria molt bones crítiques (2).

Just després de néixer la seva única filla a Madrid tornaren a Barcelona per mostrar-la a la família i, des d'allà, partiren cap a Rússia, a casa dels avis materns a Odessa. El viatge que, en principi, havia de ser una etapa de repòs familiar per reprendre els concerts i les gires, va esdevenir una llarga estada, perquè son pare en poc temps es va guanyar popularitat i fama com a tenor. Va actuar amb èxit a les principals ciutats, sovint al costat de la seva dona (3). Reconegut pel seu gran bigoti li adjudicaren el sobrenom d'Ivan Ivànovitx. Visqueren a Rússia fins a l'any 1905 quan va morir l'avi matern, Vladislav Nemisski. Aleshores, el matrimoni amb la filla a punt de fer vuit anys partiren cap als Estats Units.

A la Universitat de Nova York, com a professor de francès i anglès, però sobretot com a gran defensor i divulgador de l'esperanto (Vicepresident de la Brooklyn Esperanto Society), hi havia un germà de l'àvia materna, Frederic Charles Wherley, que havia reconvertit el llinatge familiar Verlé. L'oncle no els va poder ajudar gaire i el matrimoni, establert a Brooklyn, va haver d'incorporar-se ben aviat a fer gires i concerts, sobretot als Estats Units i a Cuba. L'any 1909, a Nova York, Joan Codina va enregistrar un disc de cançons populars andaluses amb la casa Columbia Records (4). La filla sempre acompanyava els pares a tots els viatges. Malgrat el desordre en els cicles dels cursos escolars, Lina era molt aplicada en els estudis i, influenciada per la vida de son pare i sa mare, orientà la vocació cap a la música i l'estudi del cant.

L'amor i el mite. París. Milà.

La música era la vida de Lina. El desembre de 1918, amb vint-i-un anys, va acudir al Carnegie Hall de Nova York per escoltar el jove músic Serguei Prokófiev, de 27 anys, interpretant el seu Primer Concert per a Piano. L'impacte que va sentir, per la música i el músic, va ser determinant a la seva vida. El compositor havia abandonat Rússia poc després de la revolució de 1917 i, via Sibèria, Japó i Hawai, arribà als Estats Units l'estiu de 1918. Aviat va començar a despertar l'interès i a gaudir d'un cert prestigi entre els melòmans. En el seu diari personal, des del moment que va conèixer Lina (ell l'anomenaria Linette i també Ocelleta), el músic expressa l'interès que sent per la jove. Quan preparava l'estrena de l'òpera L'amor de les tres taronges, amb el llibret de Carlo Gozzi, basat en l'antic conte oriental (ja aleshores universalment famosos), Prokófiev va canviar el nom de Violeta, una de les princeses, pel de Linette. Aquesta no ocultà mai l'admiració pel músic; un enamorament que l'acompanyà fins al final dels seus dies.

L'any 1920, degut a alguns problemes que retardaven l'estrena de l'òpera en curs, Prokófiev decideix anar a viure a Europa i convida a Lina a embarcar-se amb ell. Ella dubta i es resisteix amb excuses. El músic se'n va a Londres i, posteriorment, a París on ja s'estableix i des d'on inicia complicades gestions per fer-hi anar sa mare, la qual arribà finalment el juliol de 1920 a Marsella. El músic no s'està de reflectir en el seu diari l'enyor que sent per Lina i, de les moltes cartes que li escriu instant-la a que vagi a París, on podria ampliar estudis de cant. Al poc temps, quan ja havia arribat la mare de Prokófiev, Lina anà a viure amb ells a la casa del músic, al costat del Sena. Tres dies a la setmana anava a classes de perfeccionament de veu amb l'occitana Emma Calvé, la gran Carmen (5).

El músic a París comptà amb el suport de Misia Godebska (6), aleshores ja separada del milionari Edwards i que també seria la companya de Josep Maria Sert (1874-1945). Ella, pianista deixeble de Fauré (1845-1924), representava la clau de volta de la famosa Revue Blanche, on col·laboraven els més reputats músics, escriptors i pintors (Toulouse-Lautrec, Debussy, Apollinaire, Proust, Tolstói, Chéjov, Gorki, Bakunin, Ibsen, Strindberg, Kipling, Wilde, Mallarmé...). Misia va obrir les portes a Sergei i a Lina, tant al món de la cultura com al de l'alta societat parisenca.

El gener de 1923 Lina viatja cap a Milà per perfeccionar la veu i ingressa a l'escola de cant de l'Scala, la mateixa on havien anat son pare i sa mare trenta anys abans. Passa una prova i la seleccionen per representar Rigoletto. Mentre ella comença els assajos, coincidint en el temps, Prokófiev ha rebut invitació per fer dos concerts a Barcelona. Pensa que té temps abans per anar a Itàlia a passar uns dies amb Lina, durant els quals ella perdrà l'oportunitat que tenia de cantar. Una vegada més, i no serà la darrera, Lina veurà supeditada la seva carrera a la del compositor. De retorn de Barcelona, on va fer amistat amb Frederic Mompou, Prokófiev s'instal·là amb sa mare a Ettal (Baviera), on creia que tindria la tranquil·litat necessària per compondre. Al llarg d'aquell 1923, deixa constància en el seu diari personal en diverses ocasions del seu interès en casar-se amb Lina.

L'època de felicitat. Boda, primer fill, concerts, viatges, segon fill.

Després d'una petició formal, el 8 d'octubre de 1923 Lina i Serguei varen contreure matrimoni a Ettal, ja coneixedors que esperaven un fill. Aquest, Sviatoslav, naixeria a París el 27 de febrer de 1924. El desembre d'aquell any, després d'alguns episodis crítics, va morir la mare del compositor, abraçada al seu fill.

L'any següent, concretament el mes de maig de 1925, Lina torna reprendre les actuacions, acompanyada al piano quasi sempre per Prokófiev. Cantà a Lieja i viatgen a Nova York per fer concerts a St. Paul, a Denver, a Kansas... Després van a Itàlia. Més concerts a Roma, Siena, Florència... A Nàpols va tenir la gran alegria de coincidir amb un monjo català, gran patriota i amic de la música, amb qui parlaren en català que ella reivindicava com la seva llengua. El nom de Lina Llubera era cada vegada més reconegut, tot i que ella patia dels dos mateixos mals que havien afectat son pare: por escènica i afonies freqüents. Els concerts i recitals d'aquells anys, entre 1925 i la darrerria de 1928, varen ser el moment estel·lar de la cantant.

El 1927, 11 anys després d'haver abandonat Rússia, viatjaren a la pàtria del músic, convidats per les autoritats a fer una llarga gira. Lina cantà en el Teatre de l'Òpera de Moscou dues sèries de romances acompanyada al piano pel seu marit i, ambdós, varen viure dies de glòria a Leningrad, Kiev, Odessa... Com a anècdota, Stanislavski (1863-1938) proposà a Lina de fer teatre amb ell. Prokófiev va tenir un reconeixement com no se li havia tributat enlloc mai. Els teatres s'omplien a vessar, el compositor havia de sortir a saludar més de vint vegades, després de nombroses repeticions. Les autoritats els tractaven amb una gran deferència i, malgrat la pobresa que es podia veure, la parella va romandre seduïda per aquell país i amb ganes de tornar-hi. Així ho manifestaren en agafar el tren el mes de març de 1928 cap a França.

De nou a París, Prokófiev cada vegada era més famós i contínuament era requerit per fer concerts als més importants teatres d'arreu del món. Per al dia 9 de maig de 1928, n'hi havia un de programat al Palau de la Música Catalana, on havia de dirigir l'Orquestra Pau Casals i, al piano, acompanyar Lina Llubera. Malgrat la gran il·lusió que ella tenia de tornar, trenta anys després, per cantar a la terra de son pare, la possibilitat de trobar-se de nou embarassada, la va fer declinar el concert ja anunciat que s'anul·là al·legant "problemes de salut". Fins a aquell moment, varen ser anys de plenitud per Lina Llubera, però la felicitat personal continuaria més temps. Oleg, el seu segon i darrer fill, naixeria el mes de desembre de 1928 a París, en el mateix hospital on havia nascut Sviatoslav quatre anys abans.

Cal assenyalar que, arran de les noces de Sergei i Lina a la tardor de 1923, els pares d'ella s'havien traslladat a França i ja no es mourien d'allà. Després de baratar de localitat un parell de vegades, acabaren instal·lant-se a Lo Canet, el nom en occità del port de la Provença que hi ha al costat de Cannes, aleshores amb menys de quatre mil habitants. Joan Codina hi va estar fins a la seva mort (el 1934 o 1935) i, posteriorment, Olga anà a establir-se a París. Durant els anys d'estada a Canet, el matrimoni tenia cura dels néts cada vegada que els seus pares anaven de gira o de viatge. Ni Sviatoslav ni Oleg varen ser mai impediment per Lina. Encara que no hagués de participar a cap concert, acompanyava sempre el seu home en els freqüents viatges. En un d'ells, a Cuba l'any 1930, coincidiren amb el poeta Federico García Lorca (1898-1936) i el gran mestre Capablanca (1888-1942), campió del món d'escacs del 1921 al 1927.

Lina va tractar amb grans personalitats de la primera meitat del segle XX. La relació resultaria interminable i només esmentaré alguns noms destacats. Pintors com Picasso (1881-1973), Natalia Goncharova (1881-1962) o Matisse (1869-1954); escriptors com Gorki (1868-1936) o Maiakovski (1893-1930); homes de cinema com Chaplin (1889-1977) o Eisenstein (1898-1948); gent de l'espectacle com Anna Pavlova (1881-1931) o Diaguilev (1872-1929), el fundador dels ballets russos; persones del món social com Coco Chanel (1883-1971) o Misia Sert (1872-1950) i, sobretot, músics com Ravel (1875-1937), Falla (1876-1946), Stravinsky (1882-1971), Rubinstein (1887-1992), Goldenweiser (1875-1961), Andrés Segovia (1893-1987), Rajmáninov (1883-1943), Feodor Chaliapin (1873-1937), Poulenc (1899-1963) o Toscanini (1867-1957). L'escultor Gleb Deriuzhinski (1888-1975) va ser un dels qui s'enamoraren d'ella. Va gaudir de tot el glamur de Nova York i de París. Va viure molts d'anys rodejada de flors i d'aplaudiments. Res no feia pensar en futures peripècies.

El fatal retorn a Rússia

La primèria dels anys 30, els viatges i concerts es multiplicaren, però el músic considerava que havia deixat de banda la composició. Ja a l'any 1935, va viure una fecunda etapa creativa. D'aquell moment són el conte Pere i el llop (1935) i el ballet Romeu i Julieta (1936), aollits amb tant d'èxit que determinen l'autor a dedicar-se, amb major intensitat, a crear noves obres. Aquesta aposta el va fer pensar en retornar a Rússia. Tant ell com Lina havien estat seduïts a la gira de 1927 i, d'aleshores ençà, el músic rebia encàrrecs des del seu país i contínues convidades a tornar-hi. Tot i que Stalin havia començat ja les seves purgues, i que els amics els hi volien treure del cap la idea, Prokófiev defensava que la música no era política, que no tindrien problemes, que a la seva terra gaudia de molta més comprensió i que veuria afavorida la inspiració. Lina li va fer costat i decidiren anar a viure a Moscou, convençuda com el seu espòs que

no tindrien cap problema amb les autoritats. Partiren cap allà el maig de 1936, coincidint amb la remor d'una imminent guerra incivil a Espanya que es va produir just dos mesos després. Aquest fet, encara la va fer sentir més segura, per l'avversió mútua d'ella i el govern rus a l'aixecament militar franquista. El temps li faria veure que s'equivocà i que l'error afectaria greument la família. S'havien incorporat a un país d'on no podrien sortir. La qualitat de vida de la família va patir una gran reculada, tot i poder-se comptar entre els més privilegiats. A poc a poc, Lina es va desprendre de la seva roba luxosa per poder alimentar millor els seus dos fills.

Passats només cinc anys de l'arribada a Moscou, la tardor de 1941, atesa la proximitat de les tropes alemanyes, Serguei Prokófiev va ser convidat a partir cap al Caucas amb altres intel·lectuals. El govern no els volia brindar protecció, sinó aïllar els artistes i escriptors (coneguts amb menyspreu com "l'estament") per evitar temptacions d'evasió. Lina es negà a partir i va romandre amb els seus dos fills a Moscou, on s'incorporà a fer feina de traductora per l'agència Sovinformburo (de Soviet Information Bureau, els serveis d'intel·ligència militar). El compositor, en el seu retir, inicià relacions amb una jove vint-i-quatre anys més jove que ell, Mira Mendelsshon (1915-1968), poetessa, filla única d'un mestre jueu i ben vista per les autoritats del règim soviètic.

Acabada la guerra, just començar l'any 1948, en poques setmanes es precipitarien uns esdeveniments molt adversos per a Lina. Dia 15 de gener va patir la humiliació d'assabentar-se del matrimoni de Serguei amb Mira. Tot i que Lina no va concedir mai el divorci, les autoritats consideraren nul el primer matrimoni en no haver-se validat a la Unió Soviètica i, a més, per tractar-se d'una dona estrangera. Després, arran del Decret Zhdánov, dia 10 de febrer de 1948 el Politburó condemnà la música que no s'inscrivía clarament dins del realisme socialista. Això afectà de ple Prokófiev, Shostakóvich i d'altres autors que, a més, es veurien exhortats a fer públic el seu penediment per haver fet música antidemocràtica, antirevolucionària, antisoviètica, degenerada i burgesa (7). Prokófiev es va veure forçat a fer públic un reconeixement d'haver escrit "mala música", amb la promesa de "fer-ho bé a partir d'ara". Deu dies després, dia 20 de febrer, instaren Lina a anar a l'estació a recollir un paquet. Era una emboscada típica de la policia secreta. La varen detenir i torturar, acusada d'espionatge i d'alta traïció, i sotmesa a un judici sense garanties que només va durar uns minuts.

Durant els interrogatoris previs, quan ella apel·lava a la seva condició d'esposa de Prokófiev va veure com el músic havia perdut totalment el favor del règim. El tractaven com a "rus blanc", sinònim de traïdor. Per a Lina, ni el fet de ser filla d'una russa ni el d'haver viscut a Rússia de petita, minvaven la força de l'acusació. Al contrari, sense cap prova ni una, hi havia un conjunt d'indícis que la feien sospitosa. Li retreien que havia viatjat per tot el món, que darrerament freqüentava visites a algunes ambaixades a Moscou, que havia tingut accés a informació militar i a secrets d'estat durant la guerra, que tenia un marc de relacions amb gent molt important i que dominava vuit idiomes: català, espanyol, rus, anglès, francès, italià, alemany i polonès (els sis primers a la perfecció). La possibilitat d'haver pogut actuar com a espia per a molts dels països on havia viscut (sobretot per França o els Estats Units) era l'única cosa certa de tot aquell muntatge. Al darrera, alguns hi varen veure la mà de Mira, la segona dona del músic, sospitosa de col·laborar amb la policia secreta d'Stalin, cosa totalment falsa i sense cap fonament.

Lina va ser condemnada a 20 anys de treballs forçats als camps d'Abez i d'Inta de Vorkutà, 50 km nord endins del cercle polar àrtic. Confinada amb més de 50 anys a Abez, amb altres 30.000 presoners dels quals morien més de 26.000, les possibilitats de supervivència eren molt baixes. Una companya de reclusió, ballarina de professió, la va obligar a fer uns exercicis diaris que la varen mantenir àgil i evitaren l'enfonsament psicològic. Per sort, va ser destinada a feines d'auxiliar de clínica i no va haver de fer feina a l'exterior a molts de graus sota zero. Els carcellers l'anomenaven amb burla Na Tres-taronges, en record del personatge de l'òpera que, curiosament, es va representar al Teatre Tívoli de Barcelona l'any 1949, just al principi del seu captiveri.

Prokófiev, en saber de la detenció, va moure cel i terra per alliberar la seva exdona, però en veure que ja no tenia ni tornaria tenir mai més cap influència, segurament per por, va desistir. Va morir malalt i pobre dia 5 de març de 1953, irònicament el mateix dia que Stalin, el sàdic criminal que havia depurat la seva música i destrossat la família. La seva segona dona, Mira, va catalogar la seva obra i els seus escrits, però la dura censura no li va permetre publicar gaire cosa més que alguns articles musicals, sense permetre cap esment als aspectes personals de l'autor. Lina s'assabentà de la mort del seu gran amor quan, mesos després, va escoltar per la ràdio de la presó que a Argentina s'havia fet un homenatge al gran músic.

Sortida del Gulag i de Rússia

Finalment, Lina va ser alliberada l'any 1956. Havien passat vuit anys! Ella, a punt de fer els seixanta, no parlava mai de la peripècia, tot i que qualche vegada es despertava inquieta pels malsons. Si se saben coses d'aquell període és gràcies als testimonis d'algunes persones amb qui va coincidir, com l'escriptora Evguenia Taratuta (1912-2005), l'empleada de l'ambaixada britànica Inna Chernitskaia o Pedro Cepeda Sánchez, un dels espanyols coneguts com "els

nins de la guerra". L'any 1957, Lina va rebre un reconeixement oficial que l'exculpava dels càrrecs que l'havien arrossegada al Gulag (8) i gairebé a la mort. Així mateix se li concedí una pensió de viduïtat.

Des del moment d'abandonar la reclusió va dedicar-se activament a reprendre tots els contactes possibles per sortir de Rússia. L'any 1965, va contemplar impotent i sense possibilitat de rèplica com una editorial publicava unes falses memòries seves. El 1968 va assabentar-se de la mort de Mira als 52 anys. El maig de 1969 el ministre de cultura francès, André Malraux, la convidà a París per assistir a la inauguració d'una placa commemorativa allà on havia residit el matrimoni, entre 1929 i 1935. Les autoritats no li varen permetre anar-hi, tot i que hi viatjà una nombrosa delegació soviètica que va haver d'inventar excuses per justificar la no presència de Lina a l'acte. Finalment, després de 18 anys d'haver repicat totes les baules i d'haver enviat cartes a molts dels seus antics amics, gràcies al consell i suport de Valentina Chemberdji (9), va escriure una sol·licitud formal a les autoritats reclamant un permís per sortir del país i, sorprenentment, li fou concedit l'any 1974.

La nova vida. Vindicació de la catalanitat.

Lina Llubera partí cap a Londres, on vivia feia poc temps el seu fill petit, Oleg, pintor i escultor, mentre el major, Slativav, arquitecte, encara vivia a Rússia. A Londres va impulsar la Fundació Prokófiev (10). Un dels objectius que es marcà va ser escriure les seves memòries, indignada amb aquelles que s'havien publicat a Rússia, sense autorització i amb falsedats que no va poder rebatre. Va intentar transcriure els seus records, fins i tot amb el suport d'alguns professionals, però tot i que va narrar alguns episodis concrets, no se'n va sortir. Malgrat tot, va deixar manuscrites algunes notes d'interès.

En un dels seus manuscrits, hi ha un fragment prou expressiu sobre la catalanitat: "Vaja si era català mon pare! Amb mi parlava gairebé sempre en català cosa que irritava molt a ma mare que li retreia: "Com així parles amb ella en català si mai no necessitarà aquest dialecte?". Això encara irritava més a mon pare: "La llengua catalana no és cap dialecte; és un idioma! Tenim la nostra literatura i varem ser una gran nació." Així és, en efecte, i tot el món ho sap. Catalunya abastava una part d'Espanya, el Languedoc i part de la Provença. Era un regne molt poderós."

Altres testimonis, confirmen la seva consciència nacional: "Quan els amics li deien que era espanyola ella puntualitzava: CATALANA!" (11) o "Ella, que havia viscut una existència plagada d'èxits i també de les més terribles privacions, feia gala sempre de la seva catalanitat." (12) A banda d'aquestes declaracions, la més tendra de les proves és que, encara ara, els seus néts russos quan escriuen o parlen d'ella l'anomenen Àvia.

Va viatjar a Catalunya l'any 1977, decidida a investigar les seves arrels i mirar de retrobar possibles parents. El seu fill Oleg explicava que quan sa mare va cercar el llinatge Codina a la guia telefònica de Barcelona li va caure l'ànima als peus. No sabia per on havia d'investir. Va comptar amb l'ajut del matrimoni de Carme Bravo i Frederic Mompou, admirador i amic de Prokófiev, que li facilità la fe de baptisme de Joan Codina, batejat a la Catedral de Barcelona dia 22 d'octubre de 1866.

L'any 1987 va posar la veu del narrador a l'enregistrament de Pere i el llop (13). Moriria l'any següent a Londres i seria enterrada al costat de sa mare.

Una espia catalana?

Anem a resoldre, definitivament, la pregunta que dóna títol a tan llarg article. D'espia, no en va exercir mai. Es va demostrar que era innocent de les acusacions. Principalment, gràcies a la inusual rehabilitació oficial que va rebre l'any 1957 del govern rus i, quan ja havia abandonat la Unió Soviètica, amb les seves declaracions. L'única imputació certa del muntatge havia estat la de visitar diverses ambaixades, però la raó no era traficar amb informació privilegiada a la qual certament havia tingut accés durant la Segona Guerra Mundial, sinó voler sortir de Rússia amb els seus dos fills. D'espia, doncs, res de res. Hauria pogut ser-ho? Ben segur que sí, perquè si una de les condicions dels espies és el coratge, ella va ser molt valenta. Altrament, una persona de gust refinat que havia viscut en el luxe del xampany, el caviar i la moda més cara, no hauria sobreviscut la tortura ni els vuit anys de confinament i de treballs forçats. Valenta, sí! I catalana! Mai no es va sentir espanyola, ni russa, ni americana, ni francesa... únicament catalana. Així ho manifesta ella i tots els testimonis amb qui va parlar sobre la seva identitat.

L'acte, ja comentat al principi, de la inauguració d'una placa a Madrid (i el comunicat de premsa de l'Ajuntament ho delata), només pretenia d'apropriar-se indegudament d'una dona de referència. D'haver-ho fet els catalans, ens haurien acusat de mirar-nos el melic o de practicar el nacionalismo radical exacerbado. Lina Llubera (el nom voluntàriament adoptat que no figura a la placa), Àvia pels seus néts, no va tenir altre nexe d'unió amb Espanya que la circumstància

accidental d'haver-hi nascut. Per això, les persones que coneixem la història (14), hem de divulgar als vuit vents del món la seva memòria i fer respectar la voluntat de ser reconeguda com a catalana. El seu llegat ho reclama i, comparat amb el seu exemple, és un deure de la gent condreta molt fàcil d'entendre... i d'atendre de gust!

Bartomeu Mestre i Sureda

NOTES I BIBLIOGRAFIA

(1) Vg. arxiu adjunt INAUGURACIÓN

(2) La Vanguardia (7-III-1985): "Por la noche se presentó la preciosa ópera en cuatro actos del maestro Donnetti, «La Favorita», en la cual tomó parte la contralto señorita Massoni, el bajo señor Meroles y el tenor señor Codina, que debutó con dicha obra. El señor Codina, no conocido de nuestro público, tiene una buena escuela de canto, voz bastante agradable y facultades para salir airoso no sólo en esta obra, sino también en otras de más importancia. Fue muy aplaudido en todas las escenas más culminantes de dicha obra especialmente en el dúo del primer acto, habiendo sido llamado al proscenio al final del mismo junto a la señorita Massoni, para acallar los aplausos de la numerosa y distinguida concurrencia que ocupaba la mayor parte de las localidades de dicho teatro. La orquesta, compuesta de 20 profesores, estuvo inimitable. Para el domingo próximo se anunció la representación de la ópera «Carmen», en la que se dice cantan de una manera admirable la contralto señorita Massoni, el bajo señor Meroles y el mencionado tenor señor don Juan Codina."

(3) La Vanguardia (28-IX-1901), a una secció que es feia ressò de la premsa internacional, llegim: "Los diarios italianos se ocupan con gran elogio de otro notable tenor catalán, el joven don Juan Codina, también hijo de Barcelona, y que tan grandes triunfos está alcanzando en Rusia en compañía de su esposa la distinguida cantante señora Boulicioff."

(4) Meravelles de la tècnica moderna! En anar a l'enllaç de baix podreu escoltar Joan Codina Llubera interpretant a la guitarra dues cançons andaluses enregistrades l'any 1909 per Columbia Records de Nova York:
<http://www.sprkfv.net/2008/juancodina/thesinger.html#>

(5) Emma Calvé (Emma de Roquer, Avairon, 1858-1942). Vg. Arxiu CARTELL MODERNISTA

(6) Vg. arxiu adjunt MISIASERT, retratada per Renoir

(7) El maig de 1958, mitjançant un altre decret, es rehabilitaren aquests músics depurats quan Prokófiev feia cinc anys que havia mort. Sobre aquest tema de la censura i les purgues als músics russos, tinc en curs de redacció un article que publicaré en aquest blog més endavant

(8) GULAG és l'acrònim de Glavnoie Upravlenie Ispravitelno-Trudobij LAGerei (Administració Principal de Colònies i Camps de Treballs Forçats)

(9) Valentina Chemberdjí, una filòloga russa resident a Barcelona des de 1991, és l'autora de Lina Prokófiev, una biografia ben recomanable, tot i que, en fonamentar-se en els testimonis dels fills i els néts de la protagonista, genera alguns buits i interrogants. Publicat l'original en rus l'any 2008, es va traduir i publicar un any després en castellà amb el comercial sotstítol Una española en el Gulag que indueix a l'equívoc. Així ho detectà Salvador Boluda i Vila, en condició d'exsecretari de Lina a París els anys 1979 i 1980, que va escriure a La Vanguardia (14-XI-2009): "A l'entrevista a Valentina Shemberdji (12-XI-2009), sobre la seva obra publicada recentment per una editorial de Madrid sota el títol Lina Prokófief. Una española en el gulag, diu únicament que la biografiada va néixer a Madrid. Voldria aclarir que Lina (nascuda Carolina Codina i després coneguda pel nom artístic de Lina Llubera) era filla de pare català (el tenor Joan Codina Llubera), que va conservar la llengua catalana com a pròpia, i que no va deslligar la identitat paternalment adquirida del cosmopolitisme sobrevingut. Lligams amb Catalunya compartits amb, entre d'altres, el sota-signant i més tard enfortits per la primera (1994-2006) conservadora de l'arxiu al Goldsmiths College de la Universitat de Londres, la nord-catalana Noëlle Mann." D'acord amb Boluda, només cal advertir que Mann era el llinatge de casada de Noëlle Pujol, nascuda a Sant Esteve del Rosselló l'any 1946 i morta l'any 2010, quan encara dirigia Tree Orange, la revista musical de la Fundació Prokófiev. Vg. arxiu adjunt NOELLE

(10) Web de la Fundació: <http://www.sprkfv.net/foundation/foundhome.html>

(11) Valentina Chemberdji (La Vanguardia, 1-1-2005)

(12) Victòria Palma, (Catalunya Ràdio 3-XI-2008)

(13) Vg. arxiu adjunt DISC, amb la caràtula de l'enregistrament.

(14) Vg. més fotografies en arxius adjunts: PRESÓ, ACTUACIÓ, DEDICATÒRIA, COTXE, FAMÍLIA, MATRIMONI